

58 המכסים, מְקִיֵּשׁ מִכְסָּה עֲלֵיוֹן העשוי מעורות, לְתַתְּלוֹן העשוי
59 מיריעות עזים, ללמדנו, מִה תַּתְּלוֹן קְרוֹי אֶהָל, שהרי קראו באן
60 הכתוב 'אהל מועד', אָף עֲלֵיוֹן קְרוֹי אֶהָל. ולכן גם אהל העשוי מעור
61 נטמא טומאת אהלים.
62 לעיל הזכר ספיקו של רבי אלעזר לענין עור בהמה טמאה. הגמרא
63 מבארת את צדדי הספק: גִּזְפָּא – נשוב לעצם דברי רבי אלעזר
64 ונבארם, בְּעֵי רַבִּי אֲלֵעָזָר, עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, מָהוּ שְׂיִטְמָא טוּמְאָת
65 אֶהָלִין. מבררת הגמרא: מָהוּ קְמִיפְעֵינָא לִיהּ – מה היה ספיקו של רבי
66 אלעזר, והלא הוא עצמו ביאר שלמדים גזירה שוה ממשכן שרק
67 המינים שהיו שם נחשבים כאהל לענין טומאת אהלים, ומכסה
68 העורות שהיה שם היה מעור בהמה טהורה, ואם כן רק עורות אלו
69 נטמאים בטומאת אהל. משיבה הגמרא: אָמַר רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה,
70 'תַּחֲשׁוּ שְׂהִיָּה בְּיַמֵּי מוֹשֶׁה, שִׁמְמַנּוּ נַעֲשֶׂה הַמִּכְסָּה הַעֲלִיּוֹן לַמִּשְׁכָּן,
71 קְמִיפְעֵינָא לִיהּ – בו הסתפק רבי אלעזר, האם מִן טְמֵאָה הִיא, ונמצא
72 שבמשכן היה עור בהמה טמאה, ויש ללמוד מכך שגם עור בהמה
73 טמאה נחשב ל'אהל' לגבי טומאת אהלים, אִי שְׂמַא מִן טְהוֹר הִיא,
74 ואם כן לא מצאנו במשכן עור בהמה טמאה, ולכך אף לענין טומאת
75 אהלים אינו בכלל אהל.
76 הגמרא פושטת את הספק: אָמַר רַב יוֹסֵף, מָהוּ תִּפְעֵי לִיהּ – מדוע
77 הסתפק רבי אלעזר בזה, והלא תְּנִינָא – שנינו ברייתא, לֹא הוּבָשְׂרוּ
78 לְמִלְאכְתָּ שְׂמִינִים, אֶלָּא עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּלָבָד. וכיון שכן בודאי
79 התחש שמעורו נעשה המכסה למשכן (שהוא מלאכת שמים) מין
80 טהור היה. ולפי זה עור בהמה טמאה אינו נחשב 'אהל' לענין טומאת
81 אהלים.
82 מקשה הגמרא: מְתִיב רַבִּי אֲבָא, כִּיצַד אִמְרַת שֶׁהַתַּחֲשׁ מִן טְהוֹר,
83 הלא נאמר במלאכת המשכן (שמות כו ד) 'עֲשִׂיתָ מִכְסָּה לְאֶהָל עֶרְת'
84 אֵילָם מְאָדִּימִים, ומכסה עֶרְת תִּקְשִׁים מְלֻמְעָלָה', ונחלקו תנאים
85 בברייתא בפרוש פסוק זה, רַבִּי יְהוֹדָה אֹמְרֵי, שְׁנֵי מִכְסָּאוֹת
86 (מכסים) הֵיוּ, אֶחָד שֶׁל עוֹרוֹת אֵילִים מְאָדִּימִים, וְאֶחָד שֶׁל עוֹרוֹת
87 תִּקְשִׁים. רַבִּי נַחֲמִיָּה אֹמְרֵי, מִכְסָּה אֶחָד הִיא, חֲצִי עוֹר עֲשׂוּי
88 מעורות אילים מאדמים, וחציו מעורות תחשים. ממשך רבי נחמיה,
89 וְדוּמָה הִיא הַתַּחֲשׁ כְּמִין תֵּלָא אֵילָן – מין היה טמאה (הדומה לחתול)
90 ומנומרת בצבעים רבים. מסיים רבי אבא את קושיתו, וְהָא – והרי
91 תֵּלָא אֵילָן מִן טְמֵאָה הוּא, ולדברי רבי נחמיה שהתחש דומה לו,
92 לכאורה גם התחש היה מין טמא.
93 מתרצת הגמרא: הֵבֵי קְאָמְרֵי – כך אמר רבי נחמיה, הַתַּחֲשׁ כְּמִין תֵּלָא
94 אֵילָן הוּא, בכך שֵׁישׁ בּוֹ (בעורו) וְגוֹוִינִין הֲרֵבָה כְּמוּדָה, ואולם לֹא
95 תֵּלָא אֵילָן מִמֶּשׁ הוּא, דְּאֵילוֹ הֲתָם – שאילו תלא אילן, מִן טְמֵאָה הוּא,
96 וְהִכָּא – והתחש מין טהור היה.
97 הגמרא מסייעת לתירוץ: אָמַר רַב יוֹסֵף, אִי הֵבֵי – אם כן הוא,
98 שכונות רבי נחמיה שהתחש דומה לתלא אילן בכך שעורו צבוע
99 בכמה גווניו, הֵיִינוּ דְּמִתְרַגְמִינֵי – זהו מה שאנו מתרגמים 'תחש'
100 האמור בתורה, 'סְסוּנָא', והוא מלשון 'התחש שש' כְּגוֹוִינִין הֲרֵבָה –
101 שמח ביופיו מחמת ריבוי צבעי עורו.
102 רבי יוסף פשט שהתחש מין טהור היה, ולפי זה עור בהמה טמאה אינו
103 נטמא טומאת אהלים. הגמרא מביאה דעה חולקת: רַבָּא אָמַר, עוֹר
104 בְּהֵמָה טְמֵאָה שְׁעֵשָׂא לֵאחֵל, דְּמִטְמָא בְּאֶהָל הַמֶּת (שֶׁמֶקְבֵּל
105 טומאת אהלים), יש לפשוט מְהֵכָא – מכאן, דְּתִנְיָא בְּרִייתָא, נאמר
106 בפרשת נגעי בגדים בין המינים שנטמאים בנגעים (ויקרא יג מה) 'אִו
107 בְּעוֹר', והיה יכול הכתוב לומר 'או עוֹר' בלא בִּיט, וכתב 'או בְּעוֹר',
108 רִבְּהָה כְּתוּב עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁנִּטְמָא בִּנְגָעִים, וְכֵן רִיבָה בַּגְד
109 שְׁלִקְהָ בְּיַד כְּתוּב – שולד בו נגע כשהגיע לידו של הכהן לבדוק אם
110 יש בו נגע, שאף על פי שקודם לכן לא היה בו נגע, שטמא הכהן.
111 ממשיכה הברייתא: קִצְצִין מוֹבָלִין – מכל המינים שהזכירו בפסוק וצמר
112 ופשתן ועורו, וחִיבֵרן וְעֵשֶׂה אֶתְּ מִקְהוֹן, כלומר, עשה מהם בגד אחד,
113 מִנֵּינִ שֶׁנִּטְמָא בִּנְגָעִים, תִּלְמוּד לֹמְרֵי בְּהַמֶּשֶׁךְ הַפְּסוּק 'או כָּכָל מְלֻאכְתָּ
114 עוֹר'.

1 מְשֻׁבָּן, כְּתִיב הֵכָּא – נאמר כאן בטומאת אהל (במדבר טז ד) 'וְאֵת
2 הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוֹת בְּאֶהָל, וְכִתִּיב הֵתָם – ונאמר שם בהקמת
3 המשכן על ידי משה רבינו (שמות מט) 'וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֶהָל עַל הַמִּשְׁבָּן,
4 ואם כן מצאנו לשון 'אהל' לגבי המשכן, ולמדים מהגזירה שוה, מִה
5 לְהֵלֵן – כשם שבמשכן, דווקא שֶׁל פְּשִׁתָּן קְרוֹי אֶהָל ולא שאר דברים
6 היוצאים מן העץ, שלא היה במשכן שאר דברים היוצאים מן העץ
7 מלבד פשתן, כמו שנאמר (שם כו א) 'וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֵשֶׂר יְרִיעֹת
8 שֶׁשׁ מִשׁוֹר', וגו', אָף כָּאֵן בטומאת אהלים, רק אהל שֶׁל פְּשִׁתָּן קְרוֹי
9 אֶהָל, ולא אהל העשוי משאר דברים היוצאים מן העץ.
10 שואלת הגמרא: אִי – אם למדים ממשכן מהו ה'אהל' הַנִּטְמָא טומאת
11 אהלים, נלמד גם מִה לְהֵלֵן – כשם שבמשכן חוטי הפשתן שעשו מהם
12 את היריעות היו שְׂוֹרִין וְחוּטִין כְּפֹלֵל שֵׁשֶׁה – כל חוט היה עשוי
13 משהה חוטים השוורים ומפותלים יחדיו, אָף כָּאֵן – בטומאת אהלים,
14 רק אהל שעשוי מחוטי פשתן שְׂוֹרִין וְחוּטִין כְּפֹלֵל שֵׁשֶׁה, יקבל
15 טומאת אהלים.
16 משיבה הגמרא: תִּלְמוּד לֹמְרֵי בפרשת טומאת מת (במדבר טז) 'אֶהָל'
17 'אֶהָל' כמה פעמים, וְרִבְּהָה בכך הכתוב שגם אהל שאין חוטי שוורים,
18 ואין כל חוט כפול ששה, נטמא בטומאת אהלים.
19 שואלת הגמרא: אִי (אם) 'אֶהָל' 'אֶהָל' רִבְּהָה שאר אהלים, אם כן
20 אֶפְיֻלוּ כָּל מִיֵּלֵי נְמוֹ – ורבה גם כל דבר, ואף אהלים העשויים
21 ממינים שלא היו במשכן. מתרצת הגמרא: אִם כֵּן – אם רבה הכל,
22 גְּזִירָה שְׁוֶה 'אהל' 'אהל' ממשכן מָהוּ אֶהָל לִיהּ – מה הועילה, והלא
23 אינה ממעטת כלום. אלא בהכרח שהגזירה שוה מלמדת שרק מין
24 שהיה במשכן נטמא טומאת אהלים, והריבוי מלמדנו שמכל מקום
25 אין האהל צריך להיות עשוי ממש כפי שהיה במשכן.
26 מקשה הגמרא: וְאִימָא – ושנא נאמר, מִה לְהֵלֵן – כשם שבמשכן,
27 קְרָשִׁים נִקְרְאוּ אֶהָל, שהרי דפנות המשכן היו מקרשים, והמשכן
28 נקרא אהל, אָף כָּאֵן – בטומאת אהלים, גם אהל מְקִרְשִׁים יחשב
29 לאהל, ומדוע שנינו שכל אהל העשוי מדבר היוצא מהעץ (חוץ
30 מפשתן) אינו נטמא.
31 משיבה הגמרא: אָמַר קְרָא (שמות כו טו), 'וְעֲשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁבָּן,
32 ומלשון הפסוק 'קרשים למשכן' משמע, שֶׁמִּשְׁבָּן קְרוֹי מִשְׁבָּן, כגון
33 עשר יריעות שש משור שנאמר בהם (שם כו א) 'מִשְׁכָּן', וְאִין קְרָשִׁים
34 קְרוֹיִין מִשְׁבָּן, ורק הנקרא משכן הוא הנקרא אהל, כיון שמצינו
35 בפסוק שמשכן נקרא 'אהל', שנאמר (שם מ ב) 'אֵת מִשְׁכָּן אֶהָל מוֹעֵד'.
36 מקשה הגמרא: אֶלָּא מַעֲתָה שֶׁמְהַלְשׁוֹן 'קרשים למשכן' יש לדייק
37 שאין הקרשים עצמם נקראים 'משכן', ורק משמשים למשכן, אם כן
38 מה שנאמר (שם כו ד) 'וְעֲשִׂיתָ מִכְסָּה לְאֶהָל עֶרְת אֵילִים מְאָדִּימִים
39 ומכסה עֶרְת תִּקְשִׁים מְלֻמְעָלָה', הֵבֵי נְמוֹ – גם מכך נדייק שמשמעות
40 'לאהל' היא שֶׁמִּכְסָּה העורות לֹא אֶהָלֵי – אינו נקרא אֶהָל, שאינו
41 אלא מכסה 'לאהל', ולפי זה אהל מעורות אינו נטמא טומאת
42 אהלים. ואם תאמר שאכן כן הוא, קשה, אֶלָּא הָא דְּבִעֵי – מה
43 שהסתפק רבי אלעזר, עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מָהוּ שְׂיִטְמָא בְּאֶהָל הַמֶּת
44 (טומאת אהלים), הִישָׁתָא – מעתה יש לתמוה, אם עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה
45 שהיה במשכן (כגון עורות אילים מאדמים) לֹא מְטֵמָא בטומאת
46 אהלים, שהרי אינו נקרא 'אהל' אלא רק מכסה לאהל, אהל מעוֹר
47 בְּהֵמָה טְמֵאָה, מִיפְעֵינָא – וכי נצרך לומר שאינו נטמא, ומדוע הסתפק
48 בזה רבי אלעזר.
49 מתרצת הגמרא: שְׂאֵנִי הֲתָם – שונה הדבר שם, לגבי מכסה העורות,
50 שאף שנאמר 'לאהל' בתוספת האות למ"ד הוא נחשב 'אהל' בעצמו,
51 כיון דְּהָדָר אֶהָלֵיהּ קְרָא – שהחזירו הכתוב לכלל אהל, דְּכִתִּיב –
52 שנכתב בתורה לגבי עבודת הלויים בזמן המסעות במדבר (במדבר ד כה)
53 'וַיִּנְשְׂאוּ אֶת יְרִיעֹת הַמִּשְׁבָּן, וְאֵת אֶהָל מוֹעֵד, מִכְסָּהוּ וּמִכְסָּה
54 הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר עָלָיו, וְיָרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן' היינו המכסה התחתון שהיה
55 מיריעות פשתן וצמר, 'אֶהָל מוֹעֵד' היינו יריעות העזים שהיו על
56 יריעות המשכן, ו'מִכְסָּהוּ וּמִכְסָּה הַתַּחֲשׁ' היינו עורות האילים
57 והתחשים שהיו מעל יריעות העזים. ופסוק זה שהזכיר יחדיו את כל

1 ויש ללמוד מנגעים לטומאת אהלים, שכשם שלגבי נגעים עור בהמה
 2 טמאה שוה לעור בהמה טהורה, כך גם לענין טומאת אהלים.
 3 ממשיך רבא ודוחה לימוד זה: **וְאִיכָא לְמִפְרָךְ** – ויש לפרוך את
 4 הלימוד מנגעים, **מַה לְנִגְעִים** שחמורים הם, **שְׁכַן חוּטֵי שְׁתֵּי יַעֲרֵב**
 5 **טְמֵא בְּהוֹן**, ולכן חמורים גם לענין זה שנוהגת טומאתם גם בעור
 6 בהמה טמאה, מה שאין כן מת אינו מטמא חוטים שלא נארגו לבגד,
 7 ושמא קל הוא גם לענין זה שאין מטמא אהל מעור בהמה טמאה.
 8 ממשיך רבא ומביא לימוד אחר: **אֵלָא נְמַר** – נלמד טומאת אהלים
 9 בעור בהמה טמאה **מִטּוֹמַת שְׂרָצִים**, **דְּתַנִּינָא** בברייתא, נאמר לגבי
 10 שרצים (ויקרא יא לב) **וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמָוֶת יִטְמָא מִכֹּל כְּלִי**
 11 **עֵץ אוֹ בְּגָד אוֹ עוֹר אוֹ שֶׁקַּי וְגו'**, מבארת הברייתא: **עוֹר**, כלומר, אילו
 12 היה נאמר **מִכֹּל כְּלִי עֵץ וּבִגְד וְעוֹר וְגו'**, **אֵין לִי** ללמוד שיטמא
 13 משרצים **אֵלָא עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה**, **עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מִנֵּין** שנטמא
 14 משרצים, **תְּלִמּוּד לִנְמַר 'אוֹ עוֹר'**. ותיבת 'או' מיותרת לרבות גם עור
 15 בהמה טמאה. ויש ללמוד משרצים לטומאת אהלים שכשם שלגבי
 16 שרצים עור בהמה טמאה נטמא כעור בהמה טהורה, כך גם לענין
 17 טומאת אהלים.
 18 ממשיך רבא ודוחה לימוד זה: **וְאִיכָא לְמִפְרָךְ** – ויש לפרוך את
 19 הלימוד משרצים, **מַה לְשְׂרָצִים** שחמורים ממת, **שְׁכַן מִטְמָאִין** אף
 20 בשיעור **כְּעֵדֶשְׁהּ**, ולכך החמירה בהם התורה שיטמאו עור בהמה
 21 טמאה, אך מת שאינו מטמא אלא כשיעור בו שיעור כזית, שמא הקלה
 22 בו גם שאינו מטמא אהל העשוי מעור בהמה טמאה.
 23 רבא מסיים את הלימוד שיעור בהמה טמאה נטמאת טומאת אהלים,
 24 ולומד זאת מטומאת נגעים וטומאת שרצים יחד: כשלמד משרצים
 25 לטומאת אהלים שיעור בהמה טמאה נטמא כעור בהמה טהורה, אין
 26 לדחות מה לשרצים שחמורים ממת שכן מטמאים בכעדשה, שהרי

27 **נְגָעִים יוֹכִיחוּ** שאינם מטמאים אלא בכגריס, ומכל מקום עור בהמה
 28 טמאה טמא בהן, ומוכח שטומאת עור בהמה טמאה אינה קשורה
 29 לחומר של טומאה בכעדשה, ולכך אף מת מטמא אהל העשוי
 30 מעור בהמה טמאה. **וְהַיּוֹר הַדִּין**, כלומר, אם תפרוך שוב מה לנגעים
 31 החמורים ממת שכן שתי וערב טמא בהן, יש להוכיח משרצים שאין
 32 מטמאים שתי וערב, ומכל מקום מטמאים עור בהמה טמאה, ומוכח
 33 שטומאת עור בהמה טמאה אינה קשורה לחומר של טומאת שתי
 34 וערב. ואם נשוב ונדחה שאין ללמוד משרצים מפני שנטמאים
 35 בכעדשה, נגעים יוכיחו, ואם כן **לֹא רָאִי זֶה בְּרָאִי זֶה וְלֹא רָאִי זֶה**
 36 **בְּרָאִי זֶה** – אין חומרת נגעים כחומרת שרצים, ואין חומרת שרצים
 37 כחומרת נגעים, ואם כן בהכרח שלא החומר גורמת שגם עור בהמה
 38 טמאה נטמא בהם, שהרי אין חומרתם שוה, אלא הצד השוה שבהם
 39 גורם זאת, והצד השוה **שֶׁבְּהוֹן**, **שְׁעוֹר טְמֵא בְּהוֹן**, ומצאנו שיעשה בהם
 40 הכתוב **עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה כְּעוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה**, ששניהם מקבלים
 41 טומאה, **אִף אֵין אִכְיָא אֶהֱל הַמֵּת שְׁעוֹר טְמֵא בּוֹ**, ונעשה בו **עוֹר**
 42 **בְּהֵמָה טְמֵאָה כְּעוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה**, ששניהם יקבלו טומאת אהלים.
 43 הגמרא מפריכה את הצד השוה: **אָמַר לִיה רַבָּא מְבַרְנִישׁ לְרַב אֶשִׁי**,
 44 **אִיכָא לְמִפְרָךְ** – יש לפרוך את הצד השוה, **מַה לְהַצִּד הַשּׁוֹה שְׁבְּהוֹן**
 45 – שבנגעים ושרצים, **שְׁכַן מִטְמָאִין בְּפָחוֹת מִכּוֹזִית**, ששרצים שיעורם
 46 כעדשה, ונגעים שיעורם כגריס, ושניהם קטנים משיעור כזית, ולכן
 47 חמורים גם לענין עור בהמה טמאה. **הָאָמַר בְּמַת שְׂאִינוּ מִטְמָא אֵלָא**
 48 **בְּכּוֹזִית**.
 49 לאחר שנפרך הלימוד בצד השוה מנגעים ושרצים, מביאה הגמרא
 50 מקור אחר לטומאת אהלים בעור בהמה טמאה: **אֵלָא אָמַר רַבָּא**
 51 **מְבַרְנִישׁ**,

מאחר שלמסקנא דברי הבריייתא לא הוכשרו למלאכת שמים אלא
 עור בהמה טהורה בלבד, לא נאמרו לענין מלאכת המשכן, אלא
 לענין רצועות התפילין, אם כן אין לפשוט ממנה את ספיקו של רבי
 אלעזר (לעיל ע"א) האם התחש שבמשכן היה מין טהור או טמא.
 הגמרא חוזרת לדון במהותו של התחש שהיה במשכן. מבררת
 הגמרא: מאי הוי עילה דתתחש – מה היא המסקנא בענין התחש שהיה
 בימי משה, האם מין טהור היה או מין טמא.
 משיבה הגמרא: אמר רבי אלעא אמר רבי שמעון בן לקיש, אמר
 היה רבי מאיר, תתחש שהיה בימי משה, פריה בפני עצמה היה,
 ולא הכריעו בה חכמים אם מין תיה הוא, אם מין בהמה הוא,
 וקרן אחת היתה לו במצחו, ולפי שעה נזדמן לו למשה לצורך
 המשכן, ולא היה מצוי קודם לכן, ועשה למנו משה את מסכה
 המשכן, ושוב נזנו, ואינו מצוי עוד. מוכיח רבי אלעא, מרמז
 (ממה שאמר) רבי מאיר, קרן אחת היתה לו לתחש במצחו, שמע
 מילה – מוכח מכך שטהור היה, דאמר רב יהודה, שור שהקריב
 אותו אדם הראשון קרבן לה, קרן אחת היתה לו במצחו, שנאמר
 (תהלים ט לט) 'ותיטב לה' משור פר מקרן מפירי, ומקרין לשון קרן
 יחיד הוא. הרי שהבריה שיש לה קרן אחת בראשה טהורה היא,
 שהלא הקריבה אדם הראשון לה, ומכאן שהתחש שהיתה לו קרן
 אחת במצחו מין טהור היה.
 הגמרא מקשה על דרשותו של רב יהודה ששור שהקריב אדם
 הראשון היתה לו קרן אחת: והלא 'מקרין' תרתי – בעל שתי קרניים
 משמע, שהרי 'מקרין' ביאורו בעל קרניים, וסתם שוורים הם בעלי
 שתי קרניים. משיבה הגמרא: אמר רב נחמן בר יצחק, 'מקרין' תתיב,
 כלומר, כיון שנכתב בלא י"ד אפשר לקראו כך, ומשמע שהיתה לו
 קרן אחת בלבד.
 מקשה הגמרא: כשם שפשטת מהאמור לגבי שור שהקריב אדם
 הראשון, שהתחש טהור הוא, ולפי שזו מנייה – תפשוט מכך גם,
 דמין בהמה הוא התחש, שהרי בודאי השור שהקריב אדם הראשון
 היה מין בהמה, שרק היא קרבה למזבח ולא חיה, ומדוע אמר רבי
 מאיר שלא הכריעו חכמים אם התחש מין חיה או מין בהמה.
 מתרצת הגמרא: בין דאיכא – כיון שיש בעל חי ששמו 'קרש', דמין
 תיה טהורה הוא, ולית ליה אלא תדא קרן – ואין לו אלא קרן אחת
 על מצחו, לפיכך איכא למימר – יש לומר שאף התחש מין תיה
 הוא, ולכן הסתפקו בזה החכמים. אבל אין להסתפק האם התחש
 טהור היה או טמא, כיון שבין בהמה בעלת קרן אחת, והיינו שור של
 אדם הראשון, ובין החיה בעלת קרן אחת, והיינו 'קרש', מינים
 טהורים הם, וכיון שאמר רבי מאיר שהיתה לתחש קרן אחת, בודאי
 מין טהור היה.

משנה

המשנה שלפנינו דנה בדין הדלקת נר שבת באריג שקיפלו לפתילה,
 בלא הבהוב. ואגב כן מבארת המשנה דין פתילה זו לענין קבלת
 טומאה: פתילת הנגד שקיפלה – תחיתכ בגד שקיפלה כדרך
 שגודלים פתילה, ולא הבהבה – ולא חרך ראש הפתילה באש, נחלקו
 תנאים בדינה לגבי שני דינים, רבי אליעזר אומר, אם יש בה שלש
 על שלש אצבעות, טמאה היא – הרי היא מקבלת טומאה כבגד,
 שאף שקיפלה לפתילה, כל שלא הבהבה, עדיין תורת בגד עליה,
 ואין מדלליקין בה נר שבת, מהטעם שיבואר בגמרא. רבי עקיבא
 אומר, מהורה היא – אינה מקבלת טומאה, כיון שהקיפול לפתילה
 מבטל ממנה שם בגד, ומדלליקין בה נר שבת.

גמרא

הגמרא מבארת את טעם המחלוקת במשנתנו. שואלת הגמרא:
 בשלמא – מובן הדבר לענין קבלת טומאה, בהא פליגי – שבוה
 נחלקו, דרבי אליעזר סבר, קיפול לפתילה אינו מועיל לבטלה
 מתורת בגד, ובמילתיה קפוייאת קיימא – ועדיין עומדת במעמדה

אתיא – נלמד בקל וחומר מנוצה של עינים – צמר עינים, מה בגד
 העשוי מנוצה של עינים שאין מטמא בנגעים, אם עשה ממנו אהל,
 מטמא באהל המת, שהרי טומאת אהלים למדים בגזירה שוה 'אהל'
 'אהל' ממשכן, ועיקר האהל במשכן היה מיירעות עינים, ואם כן עוד
 בהמה טמאה שתמורה מנוצה של עינים בכך שמטמאה בנגעים, וכי
 אינו דין שאם עשה ממנה אהל מטמאה באהל המת.
 לעיל (ע"א) הביא רב יוסף ברייתא, שרק עור בהמה טהורה הוכשר
 למלאכת שמים. וביאר, שכונת הבריייתא ללמד שהתחש שבמשכן
 היה מין טהור, ולמדנו מכך שרק עור בהמה טהורה נטמא טומאת
 אהלים. אך כעת שחידש רבא שגם עור בהמה טמאה נטמא, מבררת
 הגמרא מה באה הבריייתא ללמדנו. שואלת הגמרא: ואלא – אם כן
 שגם עור בהמה טמאה נטמא בטומאת אהלים, הא דתני רב יוסף,
 לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עוד בהמה טהורה בלבד, למאי
 הלקתא – לצורך איזו הלכה אמרה זאת הבריייתא. שאין לומר
 שכונת הבריייתא ללמדנו את עצם הענין שהתחש שהיה במשכן היה
 מין טהור, שהרי מה שהיה היה, ומה יוצא לנו מידיעה זו.
 משיבה הגמרא: הבריייתא באה ללמדנו לענין תפילין, שגם הם
 למלאכת שמים, ועליהם להיות דווקא מעור בהמה טהורה.
 תמה הגמרא: תפילין, בהריא פתיב בהו – הלא מפורש בכתב בהם
 (שמות יט ג) 'והיה לך לאות על ירך, ולזכרון בין עיניך, למען תהיה
 תורת ה' בפיהך, ודרשו חכמים ש'תורת ה'' צריכה להיות מן המותר
 בפיהך – ממין המותר באכילה, וכיון שפרשיות התפילין הם תורת ה',
 אם כן כבר מהפסוק למדנו שעל התפילין להיות מעור בהמה טהורה,
 והבריייתא אינה צריכה לחדש זאת.
 משיבה הגמרא: אלא הבריייתא באה ללמדנו לענין – לבתי התפילין
 שבהם מונחים הפרשיות, שלא הוכשר לעשייתם אלא עור בהמה
 טהורה, שאין ללמוד זאת מ'תורת ה' בפיהך, כיון שאינם תורת ה'.
 מקשה הגמרא: והאמר אבבי, ש"ן של תפילין – צורת אות ש"ן
 שעושים על הבית של ראש, דין זה הוא מהלקה למשה מסיני, וכן
 עושים בקשרית הרצועה של ראש כמין אות דלת, וברצועה של
 תפילין של יד יוצאת רצועה כפופה בצורת אות י"ד, ויחידיו הם שם
 'שדי' ששמותיו של ה'. וכיון שהאות ש"ן משם ה' נכתבת מקמטי עור
 הבית עצמו, שוב יש ללמוד מ'תורת ה' בפיהך' שאף הבית צריך
 להעשות מעור בהמה טהורה, ואין לומר שדין זה חידשה הבריייתא.
 הגמרא חוזרת בה ומנסה לבאר את הבריייתא באופן אחר: אלא,
 הדברים נאמרו לענין לבורכן בשערך – לכרוך את פרשיות התפילין
 בשיער של בהמה ממין שממנו עושים את הקלף, והיינו של בהמה
 טהורה בלבד, וכן לתפילין בגידן – לתפור את בתי התפילין בגידים
 של בהמה ממין שממנו עושים הקלף, והיינו בגידים של בהמות
 טהורות בלבד, שבדברים אלו אין תורת ה', ועל כן צריכה הבריייתא
 לחדש שאף הם נעשים רק מבהמה טהורה.
 מקשה הגמרא: הא נמי – גם הדין שהכריכה והתפירה יעשו משערות
 וגידים של בהמות טהורות, הלקה למשה מסיני הוא, דתניא,
 תפילין מרובעות – בתי התפילין שצריכים להיות מרובעים, המקור
 לכך הוא הלקה למשה מסיני, וכן נתקבלה הלכה מסיני שהתפילין
 נכרכות בשערך ונתפרות בגידן של מין התפילין, והיינו משל
 בהמות טהורות.
 הגמרא חוזרת בה ומבארת כוונת הבריייתא באופן אחר. מסיקה
 הגמרא: אלא הבריייתא באה ללמדנו לרצועות התפילין, שצריך
 לעשותם מעור בהמה טהורה.
 מקשה הגמרא: והאמר רבי יצחק, רצועות התפילין שצריכות
 שתהיינה שחורות, במקור לכך הוא הלקה למשה מסיני, וכיון שדין
 הרצועות נמסר בהלכה למשה מסיני, מסתבר שגם הדין שהיה מעור
 בהמות טהורות נמסר שם, ואין לומר שדין זה חידשה הבריייתא.
 משיבה הגמרא: נהי דגמירי – אמנם נמסרה הלכה למשה מסיני
 שהיהו הרצועות שחורות, אבל שהיהו מעורם של בהמות טהורות מי
 גמירי – וכי נמסר בהלכה כן, ולכן הוצרכה הבריייתא לחדש זאת.

1 הקודם להיות דינה כבגד, ועל כן היא מקבלת טומאה. **וְרַבִּי עֲקִיבָא**
 2 **סָבַר, קִיפּוּל מוּעֵיל, וּבַטּוּלֵי בְטִיל –** ובטלה מתורת בגד, ושוב אינה
 3 מקבלת טומאה. **אֵלָא לְעֵינֵי הַדְּלָקָה לֹנֵר שֶׁבֶת, בְּמַאי פְּלִיגֵי –** במה
 4 נחלקו התנאים.
 5 משיבה הגמרא: **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִינָא, וְכֵן אָמַר רַב**
 6 **אָדָא בַר אֲהֵבָה, הֵכָא –** כאן במשנתנו, פְּחִתִּיכַת בְּגַד שִׁיעוּרָה שְׁלִישׁ
 7 **עַל שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת מְצוּמְצָמוֹת** [מדייקות] **עֲסָקִינָן –** אנו עוסקים,
 8 **וּבְיוֹם טוֹב שְׁחָל לְהוֹיֹת בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת עֲסָקִינָן,** ששייך בו איסור
 9 מוקצה, ונידון המשנה הוא כשבא להדליק את נר השבת ביום טוב.
 10 ועוד יש להקדים, **דְּבוּלֵי עֲלָמָא אִיתַּ לְהוּ דְרַבִּי יְהוּדָה –** שבין רבי
 11 אליעזר ובין רבי עקיבא סוברים את דברי רבי יהודה, **דְּאָמַר מְסִיקִין**
 12 **הַתְּנוּר בְּיוֹם טוֹב בְּבָלִים שְׁלָמִים,** שהרי מותרים בטלטול לצורך
 13 תשמיש בהם, לכן מותר גם לטלטלם כדי להסיק בהם, **וְאִין מְסִיקִין**
 14 **בְּיוֹם טוֹב בְּשִׁבְרֵי בָלִים,** שנשברו ביום טוב, כיון שאתמול בהיותם
 15 שלמים היו עומדים לתשמישם הרגיל, וכעת שנשברו אינם עומדים
 16 אלא להסקה, ובכך שנשתנה ייעודם ביום טוב נחשבים ל'נולד', והרי
 17 הם באיסור מוקצה. **וְדְבוּלֵי עֲלָמָא –** ובין רבי אליעזר ובין רבי עקיבא
 18 **אִיתַּ לְהוּ –** סוברים את דבריו **דְּעוּלָא, דְּאָמַר עוּלָא, הַמְדָּלִיק נֵר**
 19 **לְשַׁבָּת, צְרִיךְ שִׁידָלִיק בְּרוּב הַפְּתִילָה הַיּוֹצֵא מֵהֵנָּה,** כלומר, לא יסלק
 20 ידיו מההדלקה עד שידליק רוב חלקה של הפתילה היוצא מהשמן
 21 או מהשעוה, ולא ידליק מעט ויסמוך על כך שימשיך להידלק מאליו.
 22 ומחלוקתם היא, **דְרַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר, הַקִּיפּוּל שְׁקִיפּוּל מְעַרְבַּ יוֹם טוֹב,**
 23 **אִינוּ מוּעֵיל לְבַטְלוֹ מִתּוֹרַת בְּגַד, וְכֵינֵן דְּאָדְלִיק בֵּיהַ פּוֹרְתָא –** וכיון

24 שהתחיל להדליק ביום טוב, ונחסר ממנו מעט, **הוּיָא לִיה –** [הרי הוא]
 25 **שֶׁבַר בְּלֵי** שנשבר ביום טוב, שהרי עתה אין בו שלש על שלש
 26 אצבעות ובטל מתורת בגד, **וְכֵי קָא מְדָלִיק –** וכשממשיך להדליק
 27 רוב היוצא ממנה [כדינו של עולא], **בְּשֶׁבַר בְּלֵי קְמָדְלִיק,** ואין
 28 מדליקים בשבר כלי ביום טוב משום 'נולד', ולכן אסור להדליק נר
 29 שבת בפתילה זו ביום טוב שחל בערב שבת. **וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר,**
 30 **הַקִּיפּוּל שְׁקִיפּוּל בְּעֶרְבַּ יוֹם טוֹב מוּעֵיל לְבַטְלוֹ,** וכבר מערב יום טוב
 31 **אִין תּוֹרַת בְּלֵי עֲלִיוֹ אֵלָא הוּא עוֹמֵד לְהַדְלִיקָה, וְכֵי קְמָדְלִיק בְּיוֹם**
 32 **טוֹב, בְּעֵץ בְּעֲלָמָא קְמָדְלִיק,** ואינו מוקצה, ולכן מותר להדליק בו נר
 33 שבת אף כשחל יום טוב בערב שבת.
 34 **אָמַר רַב יוֹסֵף אַחַר שֶׁשָּׁמַע בִּיאוּר זֶה בְּמַחְלוּקַת הַתְּנָאִים בְּמִשְׁנַתְנָה,**
 35 **הֵינֵנו דְתִנְיָנָא –** זהו מה ששניתי מרבתי משנה **שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ**
 36 **אֲצַבְעוֹת מְצוּמְצָמוֹת,** ועד עתה **לֹא יִדְעָנָא לְמַאי הִלְכְתָּא –** לענין
 37 מה שנו זאת, שהלא לענין קבלת טומאה, אדרבה, אם אין השיעור
 38 מצומצם בודאי מקבל טומאה, ועתה מובן הדבר, שהכוונה למשנתנו
 39 שמדובר בה דווקא באופן שהשיעור מצומצם.
 40 הגמרא מקשה סתירה בדברי רב אדא בר אהבה: **וּמְדָקָא מְתָרִין –**
 41 **ומכך שמפרש רב אדא בר אהבה את המחלוקת במשנתנו אֵלִיבָא**
 42 **[לשיטתו] דְרַבִּי יְהוּדָה שאין מסיקים בשבר כלי ביום טוב כיון**
 43 **שנולד הוא, שְׁמַע מִיְנָה בְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לִיה –** יש להוכיח מכך
 44 שרב אדא סובר שהלכה כרבי יהודה, וקשה, **וְכֵי –** [וכן] **אָמַר רַב**
 45 **אָדָא בַר אֲהֵבָה הָכִי [–] כן], שהלכה כרבי יהודה, וְהָאָמַר רַב אָדָא בַר**
 46 **אֲהֵבָה,**